

РЕШЕНИЕ

№ 6228

гр. София, 23.10.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Второ отделение 38 състав,
в публично заседание на 09.10.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Татяна Жилова

при участието на секретаря Елена Георгиева, като разгледа дело номер **4973** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство е по реда на чл.145-чл.178 АПК във връзка с 15, ал.9 от Закона за закрила и развитие на културата (ЗЗПК).

Образувано е по жалба на „Издателство А“ АД, представлявано от изпълнителния директор А. О. С., срещу Заповед №РД-ИРКО-16 от 27.04.2023г. на заместник-министъра на културата.

С оспорения административен акт е отказано вписване на „Издателство А“ АД в регистъра на културните организации по чл.14, ал.4 от ЗЗПК поради несъответствие на предмета на дейност на дружеството с изискванията на закона.

Жалбоподателят „Издателство А“ АД обжалва отказа като незаконосъобразен поради: липса на компетентност на органа – като сочи, че липсва изрично делегиране на правомощия; неспазване на установената форма – липса на мотиви; противоречие с приложимия материален закон – като твърди, че издателската дейност е именно дейност по разпространение на произведения на литературата и художествения превод; и несъответствие с принципите на административния процес. В съдебното заседание жалбата се поддържа лично от изпълнителния директор на дружеството и от пълномощника адвокат Г. С.. Искането към съда е отказът да бъде отменен и преписката да се върне на органа със задължителни указания по тълкуването и прилагането на закона.

Ответникът – заместник-министърът на културата, чрез процесуалния си представител юрисконсулт С. Л. оспорва жалбата по всички наведени основания в писмено становище. Твърди, че от общия предмет на дейност на дружеството

„издателска дейност“ не може да се установи какви точно книги се издават – дали научна, или художествена литература. Ответникът излага аргумент, че медицинската литература, спортната литература, както и литературата в областта на точните науки не се отнасят към културата, тъй като не са свързани с изкуството. Сочи, че не е ясно какви произведения издава жалбоподателят – той би могъл да издава например търговски брошури, каталози или диплянки. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Съдът, след преценка на доводите на страните и събраните по делото доказателства, установи следното:

Жалбата е процесуално допустима. Разгледана по същество, жалбата е основателна.

Установени факти:

Жалбоподателят е търговско дружество, регистрирано по реда на Търговския закон, вписано в търговския регистър с ЕИК[ЕИК] и с предмет на дейност: издателска дейност, търговия с книги и книжни издания в страната и чужбина, посредническа дейност, както и всякакъв друг вид дейност, незабранена от закона.

Жалбоподателят е подал до министъра на културата Заявление с вх.рег.№94-00-516/28-03-2023г. за вписване в Информационния регистър на културните организации (ИРКО).

Заявлението е разгледано от заместник-министъра на културата М. В., на която със Заповед №РД-09-185 от 22.02.2023г. на министъра на културата е възложено да осъществява политиката на Министерството на културата във връзка с авторските права (т.І.1), както и да осъществява общо ръководство върху дейността на дирекциите „Сценични изкуства и художествено образование“ и „Авторско право и сродните му права“ (т.І.3).

Заместник-министърът на културата е приел, че „Издавателство А“ АД „няма предмет на дейност, който категорично да отговаря на дефиницията за културна организация“, поради което е отказал вписване в ИРКО.

В съдебното заседание жалбоподателят представи издадената от него през 2021г. книга „151 моряшки истории, на колене пред морето“, с международен стандартен номер на книга ISBN:978-619-91864-2-8, с автор С. Д., представляваща сборник от художествени произведения в обем от 676 страници.

Правни изводи:

В изпълнение на правомощията си по чл.168 от АПК съдът извършва проверка за законосъобразност на административния акт по всички основания по чл.146 от АПК, като не е ограничен от посочените от жалбоподателя основания.

1.Оспореният административен акт е издаден от компетентен орган.

Съгласно чл.27, т.18 от Устройствения правилник на МК дейностите, свързани с прилагането на чл. 14, ал. 4 от ЗЗРК, воденето и поддържането на ИРКО, се осъществяват от дирекция "Сценични изкуства и художествено образование", която е под общото ръководство на заместник-министър М. В., възложено ѝ със Заповед №РД-09-185 от 22.02.2023г. на министъра на културата. Налице е общо делегиране

на правомощията, което обхваща и компетентностите по чл.15, ал.5 от ЗЗКР, за които не е необходимо изрично оправомощаване.

2.Оспореният административен акт е издаден в нарушение на изискванията за форма, тъй като нито в акта, нито в административната преписка по издаването му, се съдържат достатъчно ясни мотиви за отказа. Едва с писменото становище на процесуалния представител на органа, представено в хода на съдебното производство, се излагат мотиви, че не е изяснен обхватът на издателската дейност. Допълването на мотивите извън административното производство е недопустимо.

3.Оспореният административен акт е издаден при допуснато съществено нарушение на административнопроизводствените правила. Ако е имал съмнения за обхвата на издателската дейност, както твърди пред съда, органът е следвало да даде указания на жалбоподателя да направи това уточнение и да представи доказателства за издателската си дейност още в хода на административното производство, както изисква разпоредбата на чл.36 от АПК, задължаваща органа служебно да събира доказателства. Като не е направил това, административният орган е постановил акта си в нарушение на чл.35 от АПК без да си изясни фактите и обстоятелствата, които са от значение за случая. Това е съществено процесуално нарушение, тъй като обуславя крайния резултат.

4.Административният акт е постановен и в нарушение на материалноправните разпоредби на закона.

Културните организации осъществяват дейности по създаването, разпространяването и опазването на културните ценности. Освен държавни и общински, те могат да бъдат също така и частни или със смесено участие (чл.3 от ЗЗКР).

Съгласно чл.10, ал.1, т.1 от ЗЗКР лицата, регистрирани по реда на Търговския закон – каквото лице е жалбоподателят - могат да извършват дейност като културна организация. По съответствието на правоорганизационната форма на жалбоподателя с изискването на чл.10, ал.1, т.1 от ЗЗКР не се спори.

В §1, т.3 от ДР на ЗЗКР законодателят поставя изискването предметът на дейност на лицата по чл.10, ал.1, т.1 от ЗЗКР да включва дейност по създаването, разпространението и опазването на културни ценности в областта на: театъра, музиката, аудиовизията, литературата, художествения превод, танца, цирка, пластичните изкуства, архитектурата, дизайна, фолклора, включително опазването на културно-историческото наследство. Изброяването на културните области е алтернативно и не ги обвързва една с друга – достатъчно е предметът на дейност да включва дейност в една от тези области, за да може лицето да бъде вписано като културна организация. Твърдението на ответника, че следва издаваната литература да се отнася непременно до театъра, музиката, аудиовизията, танца, цирка, пластичните изкуства, архитектурата, дизайна, фолклора, не намира опора в закона. Ответникът тълкува неправилно разпоредбата: литературата е посочена като една от самостоятелните области, в които трябва да се опазват културните ценности, а не като отнасяща се да другите области.

Спорният въпрос е дали предметът на дейност на жалбоподателя, формулиран общо като „издателска дейност“, отговаря на изискванията на ЗЗКР за развиване на дейност като културна организация. Това налага да се тълкува обхватът на понятията „културна ценност“ и „издателска дейност“.

По силата на препращащата норма на §1, т.2 от ДР на ЗЗКР в понятието „културни ценности“ се влага смисълът на понятието, дефиниран в чл.7, ал.1 и ал.2 от Закона

за културното наследство (ЗКН): Културна ценност е нематериално или материално свидетелство за човешко присъствие и дейност, природна даденост или феномен, което е от значение за индивида, общността или обществото или за Българската православна църква и други регистрирани вероизповедания и има научна или културна стойност.

Разпоредбата на чл.6 от ЗКН определя като културно наследство не само книжовните и литературните ценности, но и индустриалното наследство, документалното наследство, аудио-визуалното наследство, народната медицина, кулинарните и етноложки традиции, народните игри и спортовете. Ето защо, следвайки разума на закона, законодателят не може да постави изискване създаването и разпространението на литературните произведения като културни ценности да бъде свързано само с изкуството.

В основата на издателската дейност стои издателският договор, чийто предмет е определен в чл.43 от ЗАПСП: С издателския договор авторът отстъпва на издателя правото да възпроизведе и разпространи произведението, а издателят се задължава да извърши тези действия и да заплати на автора възнаграждение.

Съгласно чл.3, ал.1, т.1 от Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП) литературните произведения са защитен обект на авторското право, като той не е ограничен само до художествената литература, а напротив, включва и произведенията на научната и техническата литература, на публицистиката, документалистиката и компютърните програми. Други обекти на авторското право са: филми и други аудио-визуални произведения (т.4) фотографски произведения и произведения, създадени по начин, аналогичен на фотографския (т.7) периодични издания, енциклопедии, сборници, антологии, библиографии (ал.2, т.3).

С издателски договори се уреждат не само авторските права за издаване на литературните произведения, но и за издаване на всички изброени по-горе произведения. Носителите, на които се издават произведенията, могат да бъдат различни - съответно към литературните произведения се отнасят не само печатните издания, но и аудиокнигите, електронните издания на книги (CD, DVD, e-books), дигитализираните копия на печатни издания, графичните издания, картографски издания, книги на Б., издания със смесено съдържание.

Стесняването на понятието културна ценност като обект на издателска дейност само до издаване на произведения на художествената литература или само на книги, които са свързани с изкуството, което прави ресорният заместник-министър на културата за авторски права, не само не намира опора в закона, а е в драстично противоречие с него. Ответникът поставя равенство между култура и изкуство, като по този начин недопустимо изключва от обхвата на културните ценности научните и индустриалните достижения и религиозната литература.

Съдът отбелязва, че законодателят не е поставил и изискване за доказване на реално осъществена дейност, а само за вписан такъв предмет на дейност в Търговския регистър – въпросът доколко това законодателно решение постига целта на закона, не подлежи на преценка в настоящото производство – съответно административният орган не може да изисква доказателства за вече издадени произведения, още по-малко може да се аргументира с възможността в издателството да се отпечатват търговски брошури, диплянки или други рекламни материали, каквато съществува за всички издателства и печатници.

И най-сетне, установи се в хода на съдебното производство, че жалбоподателят издава

художествена литература още преди да подаде искането си за вписване в регистъра на културните организации – съответно отговаря на стеснителното тълкуване на закона, което прави административният орган, ако и то да е незаконосъобразно.

Не са налице материалноправни пречки за вписване на жалбоподателя в ИРКО. Предвид горното, съдът приема, че оспореният административен акт е в противоречие с §1, т.3 от ДР на ЗЗРК във връзка с т.2 от същата разпоредба, във връзка с чл.6 и чл.7, ал.1 и ал.2 от ЗКН.

5. Оспореният акт е в противоречие с целта на закона.

Отказът за вписване на жалбоподателя в ИРКО въз основа на неясни мотиви и допълване на мотивите в хода на съдебното поризводство с несъстоятелни аргументи нарушава принципа за съразмерност, прогласен в чл.6 от АПК, който задължава административния орган да упражнява правомощията си по разумен начин, добросъвестно и справедливо. Изложеният в административния акт мотив за липса на „предмет на дейност, който категорично да отговаря на дефиницията за културна организация“ е неясен. Смесът, който органът влага в „категоричното“ отговаряне на дефиницията на закона, може да бъде различен по отношение на различните заявители и по-скоро обосновава извод за прилагане на закона *intuito personae*, отколкото за стриктното му спазване, както се опитва да докаже процесуалният представител на ответника.

С отказа жалбоподателят се лишава от възможността да участва в конкурсите за субсидия по творчески проекти и програми, с което се нарушава принципът за равнопоставеност на културните дейци и не се постига целта на ЗЗРК да развива и насърчава културата.

По изложените съображения административният акт се отменя като незаконосъобразен на основание чл.146, т.2, т.3, т.4 и т.5 от АПК, като преписката се изпраща обратно на административния орган за ново разглеждане при спазване на задължителните указания по тълкуването и прилагането на закона – съответно вписване в ИРКО и издаване на удостоверение по чл.15, ал.5 от ЗЗРК.

В изпълнение на правомощието си по чл.174 от АПК съдът определя преписката да бъде разгледана в 14-дневния срок по чл.15, ал.5 от ЗЗРК.

Разноски:

При този изход на правния спор искането на ответника за присъждане на разноски е неоснователно по аргумент от чл.143, ал.1 от АПК. Съгласно утвърдената съдебна практика съдът се произнася по разноските само с положителен диспозитив, когато ги присъжда, но не и когато отхвърля искането.

Жалбоподателят не е претендирал присъждането на разноски, поради което съдът не се произнася по разноските.

Така мотивиран и на основание чл.172, ал.2 от АПК Административен съд София-град, Второ отделение, 38-и състав,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Заповед №РД-ИРКО-16 от 27.04.2023г. на заместник-министъра

на културата.

ИЗПРАЩА преписката на заместник-министъра на културата за ново разглеждане при спазване на задължителните указания по тълкуването и прилагането на закона в 14-дневен срок от влизане на съдебното решение в сила.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния административен съд с касационна жалба, подадена чрез Административен съд София-град в 14-дневен срок от съобщаването му.

СЪДИЯ: